

T R A N S K R Y P C J A
ROZPRAWY PRZED TRYBUNAŁEM KONSTYTUCYJNYM
z dnia 12 grudnia 2023 r.
w sprawie o sygn. P 12/22

Rozprawie przewodniczy Sędzia TK Bartłomiej Sochański.

Przewodniczący:

Otwieram rozprawę przed Trybunałem Konstytucyjnym, w składzie tu obecnym, w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego w Jarosławiu, czy art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Na rozprawę stawili się, w imieniu sądu przedstawiającego pytanie prawne – nikt. Sąd pytający o terminie rozprawy powiadomiony prawidłowo. Sąd nie zgłosił swojego przedstawiciela w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. W imieniu Sejmu, pan poseł Marek Ast, w imieniu Prokuratora Generalnego, pan Radosław Karalus, prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie, delegowany do wykonywania czynności służbowych w Prokuraturze Krajowej. Pełnomocnictwa znajdują się w aktach. Trybunał informuje, że rozprawa transmitowana jest w Internecie.

Czy w obecnym stadium postępowania, uczestnicy postępowania mają wnioski formalne?

Pan Marek Ast:

Dziękuję.

Pan Radosław Karalus:

Dziękuję.

Przewodniczący:

Dziękuję. Przystępujemy zatem do wysłuchania uczestników postępowania. Udzielam głosu – powinienem przedstawicielowi sądu pytającego, ponieważ nie stawił się przedstawiciel sądu pytającego – proszę pana sędziego Andrzeja Zielonackiego, sprawozdawcę, o przedstawienie zasadniczych motywów pytania prawnego.

Sędzia Andrzej Zielonacki:

Sąd Rejonowy w Jarosławiu postanowieniem z 30 sierpnia 2022 roku wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i art. 92 ust. 1 Konstytucji. Pytanie prawne zostało sformułowane w związku z toczącym się przed sądem pytającym postępowaniem, w którym oskarżonemu zarzucono popełnienie czynu z art. 56 § 2 i art. 76 § 2, w zbiegu z art. 6 § 2 ustawy – Kodeks karny skarbowy, polegającego na tym, że działając w warunkach czynu ciągłego podał nieprawdę w składanych Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w Jarosławiu deklaracjach VAT-7 za kilka miesięcy 2010 roku, w wyniku czego narażono na uszczuplenie podatek od towarów i usług za miesiące marzec, kwiecień i grudzień 2010 roku.

W uzasadnieniu pytania prawnego sąd pytający podał w wątpliwość konstytucyjność art. 15zrz¹ ust. 1. Problematyka przedawnienia przestępstw karnoskarbowych, zdaniem sądu, co do zasady uregulowana jest bowiem w art. 46 kks. Stosownie do brzmienia art. 44 § 1 pkt 1 kks, karalność przestępstwa skarbowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia minęło lat 5, gdy czyn stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat. Wydłużenie terminu przedawnienia zależny jest od wszczęcia postępowania, co normuje art. 44 § 5 Kodeksu karnego skarbowego, wedle którego, jeżeli w okresie przewidzianym w §1 lub § 2 tego artykułu wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego, określonego w § 1 pkt 1, ustaje z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

W niniejszej sprawie zastosowanie znajduje również dyspozycja art. 44 § 3 zdanie pierwsze kks, przewidująca rozpoczęcie biegu przedawnienia przestępstwa skarbowego, polegającego na uszczupieniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnych z końcem roku, w którym upłynął termin płatności tej należności. Wykorzystanie kodeksowego reżimu przedawnienia prowadziłyby do konstatacji, że zarzucone oskarżonemu przestępstwo skarbowe uległo przedawnieniu z dniem 31 grudnia 2021 roku, a w konsekwencji prowadzone przeciwko niemu postępowanie podlegałoby umorzeniu na zasadzie art. 17 § 1 pkt 6 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 113 § 1 Kodeksu karnego skarbowego. Wskazana decyzja procesowa nie może jednak zapaść z uwagi na treść kwestionowanego przepisu ustawy, wedle którego w okresie obowiązywania stanu

zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu, nie biegnie przedawnienie karalności czynu oraz przedawnienie wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

W dacie wniesienia pytania prawnego trwał stan zagrożenia epidemicznego, zastępujący poprzednio obowiązujący stan epidemii, którego termin zniesienia nie był znany. Zdaniem sądu pytającego ustawodawca nie wskazał terminu, do którego obowiązywać będzie zawieszenie biegu terminów przedawnienia karalności przestępstw i przedawnienie wykonania kary, jak również nie określił maksymalnego limitu czasowego, do którego może ono trwać. Pomimo, że w dacie przedłożenia rozpatrywanego pytania prawnego od ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego, a dalej stanu epidemii, minęło prawie dwa i pół roku, nadal nie było możliwe określenie granic czasowych, do których trwać będzie wydłużenie okresu przedawnienia.

Tym samym art. 15zr¹ ust. 1 tworzy w istocie instytucję zawieszenia przedawnienia na czas nieokreślony, godząc przez to w obywatelskie poczucie przewidywalności i pewności prawa. Skutkiem obowiązywania kwestionowanego przepisu jest modyfikacja ustawowych terminów przedawnienia karalności i przedawnienia wykonania kary za pomocą rozporządzenia, a więc aktu normatywnego niższego rzędu niż ustawa. Ustanie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego nastąpi bowiem w drodze rozporządzenia, stosownie do upoważnienia wynikającego z art. 46 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

W ocenie sądu pytającego, uzasadnione wydaje się przekonanie, że modyfikowanie okresów przedawnienia, przewidzianych w ustawie, za pomocą aktu wykonawczego, jakim jest rozporządzenie, godzi w zasady prawidłowej legislacji. W stanie prawnym obowiązującym po wejściu w życie kwestionowanego przepisu, organ władzy wykonawczej podejmuje decyzję w kwestii przywrócenia biegu terminów przedawnienia, a w konsekwencji wyłącznie od woli organu wykonawczego zależy moment, w którym bieg tych terminów będzie kontynuowany. Tak mniej więcej wygląda argumentacja Sądu Rejonowego w Jarosławiu.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję panu sędziemu sprawozdawcy. Przystępujemy do wysłuchania uczestników postępowania. Zanim jednak udzielę głosu przedstawicielowi Sejmu, chce poinformować, że wpłynęło pismo z Sejmu. Czy prokurator otrzymał to pismo?

Pan Radosław Karalus:

Tak, tuż przed rozprawą otrzymałem.

Przewodniczący:

Wczoraj wpłynęło do Trybunału, także stąd też taki późny termin doręczenia. Proszę bardzo, panie pośle.

Pan Marek Ast:

Wysoki Trybunale Konstytucyjny, w imieniu Sejmu wnoszę tak, jak zostało to przedstawione w *petitum* stanowiska Sejmu, a zatem po pierwsze o umorzenie postępowania w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego w Jarosławiu z uwagi na to, że zdaniem Sejmu sąd pytający nie wykazał wystarczającej przesłanki funkcjonalnej dla pozytywnego załatwienia tego pytania, ale też gdyby jednak Trybunał Konstytucyjny tego wniosku nie uwzględnił, wnoszę w imieniu Sejmu o stwierdzenie, że art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych jest zgodny z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wywodzoną z art. 2 Konstytucji i nadto w pozostałym zakresie wnoszę też o umorzenie postępowania. Z tego względu, że wnoszący sąd bądź wskazał nieadekwatne wzorce kontroli, bądź też nienależycie je uzasadnił.

Co do *meritum* zarzutu sądu pytającego, co do zgodności z art. 2, art. 15 przywołanego przez sąd – 15zrz¹ – Sejm stoi na stanowisku, po pierwsze, że trudno uznać w świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego przedawnienie za prawo nabyte. Przedawnienie jest przede wszystkim elementem polityki karnej i osoby zainteresowane nie mogą tutaj wywodzić z Konstytucji prawa do korzystania z przedawnienia. Przede wszystkim nie może być przecież objęta ochroną kalkulacja osoby popełniającej czyn zabroniony, że po upływie określonego czasu ten czyn nie będzie karalny. W związku z powyższym uważamy, jeżeli chodzi o stanowisko ustawodawcy, że przywołany art. 15zrz¹ pozostaje w zgodzie z art. 2 Konstytucji. Dziękuję.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję, panie pośle. Udzielam głosu panu prokuratorowi.

Pan Radosław Karalus:

Wysoki Trybunale, ja pozwolę sobie podtrzymać stanowisko zajęte przez Prokuratora Generalnego w formie pisemnej, wnosząc – tak jak w tym stanowisku – o to, aby postępowanie zostało umorzone z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku. Szersza argumentacja tego uzasadnienia oczywiście znajduje się w uzasadnieniu pisemnym. Skrótowo tylko wskazując, że w ocenie Prokuratora Generalnego, sąd pytający w pierwszej kolejności nie wykazał istnienia przesłanki funkcjonalnej w sprawie przez niego

rozpatrywanej, która powodowałaby, iż rozstrzygnięcie postawionego przez niego pytania prawnego... rozstrzygnięcie przez Trybunał Konstytucyjny byłoby uzasadnione istnieniem takiej przesłanki. Nadto Prokurator Generalny wskazuje tutaj na wadliwości w zakresie uzasadnienia poszczególnych zarzutów wniosku. W związku z powyższym, wnoszę, Wysoki Trybunale, jak we wstępie.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję. Mogą się panowie wzajemnie ustosunkować do swoich twierdzeń, ale ponieważ wnioski są bardzo podobne, nie sądzę...

Pan Radosław Karalus:

[...] Korygując, że oczywiście Prokurator Generalnego nie miał możliwości zapoznania się ze stanowiskiem pisemnym Sejmu, dlatego siłą rzeczy nie może takiego stanowiska zająć w chwili obecnej.

Przewodniczący:

Dziękuję bardzo. Pan poseł?

Pan Marek Ast:

Potwierdzam, Wysoki Trybunale, że stanowisko Sejmu *de facto* jest zbieżne ze stanowiskiem Prokuratora Generalnego.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję. Teraz jest czas na pytania członków składu orzekającego, czy panowie macie pytania do uczestników postępowania? Nie.

W takim razie proszę o sformułowanie wniosków końcowych uczestników postępowania.

Pan Radosław Karalus:

Wysoki Trybunale, powtórzę to, co powiedziałem przed chwilą. W związku z tym, że stan faktyczny i stan prawny sprawy, przedstawiony przez sąd pytający, wskazuje na to, iż nie doszło do uzasadnienia przez sąd, w pierwszej kolejności, przesłanki funkcjonalnej, a także z uwagi na wadliwość uzasadnienia pytania prawnego, Wysoki Trybunale, pozwolę sobie o wniesienie o to, by postępowanie zostało umorzone z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję. Panie pośle, przepraszam, że zamieniłem kolejność. Pan powinien jako pierwszy zabierać głos, ale proszę uprzejmie.

Pan Marek Ast:

Wysoki Trybunale Konstytucyjny, wnoszę tak, jak w *petitum* stanowiska Sejmu.

Przewodniczący:

Bardzo dziękuję obu panom. Trybunał Konstytucyjny uznaje sprawę za dostatecznie wyjaśnioną do wydania orzeczenia. Na tym zamykam rozprawę. Trybunał udaje się na naradę. Ogłoszenie orzeczenia nastąpi w dniu dzisiejszym, na tej Sali, o godzinie 12.50.